

ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν
κατὰ τὸ ἔτος 1964

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Σημαντικὴν ἐπίτευξιν εἰς τὸν διοικητικὸν τομέα ἀπετέλεσεν ἡ διενέργεια διαγωνισμῶν προσλήψεως Ἐπιμελητῶν Ἀρχαιοτήτων ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου. Εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς τούτους ἐπέτυχον δεκατρεῖς Ἐπιμεληταὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ ἑπτὰ Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, τῶν ὁποίων ὁμοῦς ὁ διορισμός, λόγῳ λήξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους, ἀνεβλήθη διὰ τὸ ἐπόμενον.

Βαρὺ ἀντιθέτως πλῆγμα διὰ τὴν Ὑπηρεσίαν ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸν Αὐγουστον ἀποχώρησις πέντε ἐκ τῶν παλαιῶν ἀνωτάτων στελεχῶν τῆς, ὡς συμπληρωσάντων ὑπερτριακονταπενταετῆ ὑπηρεσίαν, συμφώνως πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4352/1964 Νομοθετικὸν Διάταγμα «περὶ διατάξεων ἀφορῶσάν τούς δημοσίους ὑπαλλήλους κλπ.».

Οὗτοι ἦσαν: 1) ὁ Γεν. Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων καὶ Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, Ἀκαδημαϊκὸς κ. Χρ. Καρούζος, 2) ἡ Γενικὴ Ἐφορος τοῦ αὐτοῦ Μουσείου κ. Σέμνη Καρούζου, 3) ὁ Ἐφορος τῆς Γ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας κ. Φ. Σταυρόπουλλος, 4) ἡ Ἐφορος τῆς Γ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας δ. Ἰω. Κωνσταντίνου καὶ 5) ὁ Ἐφορος τῆς Π' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας κ. Χ. Μακαρόνας, ἀσκῶν καθήκοντα Διευθυντοῦ Ἀρχαιοτήτων τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας κατ' ἀναπλήρωσιν.

Τὸ μέγεθος τῆς ζημίας τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἡ Ὑπηρεσία ἐκ τῶν ἀποχωρήσεων τούτων δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν πρόωρον ἀπώλειαν ἐξόχων ἐπιστημονικῶν στελεχῶν ὡς καὶ χρησιμωτάτων διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐδέχθη τὸ αἰφνίδιον τοῦτο πλῆγμα εἰς ἐποχὴν ἀναδιοργανώσεώς τῆς. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημειοῦται ὅτι ἡ ἀναδιοργάνωσις αὕτη ἐδυσχεράνη κυρίως μέχρι τοῦδε ἕνεκα ἀκριβῶς τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν παλαιῶν καὶ πεπειραμένων

στελεχῶν, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ κατέχουν τὰς σημαντικώτερας τῶν θέσεων τῆς Ὑπηρεσίας καὶ συγχρόνως νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ὑπαλληλικὴν διάπλασιν τῶν νεωτέρων στελεχῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τῆς Ὑπηρεσίας. Ἡ ὑφισταμένη αὕτη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων στελεχῶν, ἡ ὁποία ἔνεκα τοῦ ἰδιομόρφου ἐπιστημονικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ὑπηρεσίας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διακοπὴν τῆς ἀπαραιτήτου δι' αὐτὴν ἐπιστημονικῆς καὶ διοικητικῆς παραδόσεως, εἶναι γνωστὸν ὅτι ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα παράλειψιν προσλήψεως ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων κατὰ τὸ παρελθόν.

Ἐκ τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενομένων λοιπῶν μεταβολῶν εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς Ὑπηρεσίας σημειοῦνται ἑνταῦθα: α) ἡ προαγωγή εἰς Ἐφορον Ἀρχαιοτήτων γ' τάξεως τοῦ Ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων α' τάξεως κ. Ἀνδρέα Βαβρίτσα, παραμείναντος εἰς τὴν θέσιν τοῦ Προϊσταμένου τῆς ΙΣΤ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας (Κομοτηνῆς), β) ἡ μετάθεσις τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Βερδελεῆ ἐκ τῆς Δ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας (Ναυπλίου) εἰς τὴν Β' Ἀρχαιολογικὴν Περιφέρειαν (Ἀττικῆς), γ) ἡ μετάθεσις τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Β. Καλλιπολίτου ἐκ τῆς Β' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἐφόρου Γλυπτῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, τὴν ὁποίαν προηγουμένως κατείχεν ὁ Ἐφορος κ. Φ. Σταυρόπουλλος, μετατεθεὶς καὶ παραμείνας μέχρι τῆς ἀποχωρήσεώς του εἰς τὴν Γ' Ἀρχαιολογικὴν Περιφέρειαν Ἀθηνῶν, δ) ἡ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους ἀποχώρησις τοῦ ἐπὶ βαθμῶ 2ῳ Προϊσταμένου τῆς Διευθύνσεως Διοικητικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας κ. Ν. Βουτσελάκου καὶ

ε) ὁ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους θάνατος τῆς ἐπὶ μακρὸν φιλοπόνως ἐργασθείσης ὡς δακτυλογράφου τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Ρωξάνης Γκορκάκη.

Φύλακες Ἀρχαιοτήτων διορίσθησαν τρεῖς (3). Ὑπότροφοι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διετέλεσαν κατὰ τὸ 1964 οἱ κάτωθι ἐπιστημονικοὶ ὑπάλληλοι: 1) ὁ Ἐπιμελητὴς Ἀρχαιοτήτων κ. Β. Πετράκος, παραμείνας ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς Λυὼν τῆς Γαλλίας, 2) ἡ Ἐπιμελήτρια Ἀρχαιοτήτων δ. Ὁ. Ἀλεξανδρῆ, παραμείνασα ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς Παρίσιους, 3) ὁ κ. Χ. Μπούρας, Ἀρχιτέκτων ἐπὶ τῶν Ἀναστηλώσεων, παραμείνας εἰς Παρίσιους ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, 4) ἡ Ἐπιμελήτρια Ἀρχαιοτήτων δ. Αἰκ. Ρωμιπούλου, μεταβάσα εἰς Βασιλείαν Ἑλβετίας, 5) ἡ Ἐπιμελήτρια δ. Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου, παραμείνασα μέχρι τοῦ θέρους εἰς Χαϊδελβέργην τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, 6) ὁ Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Πάλλας, παραμείνας εἰς Μόναχον Γερμανίας.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον συνήλθεν εἰς 59 ἐν ὄλῳ συνεδριάσεις ἐξετάσαν 2.052 ὑποθέσεις. Ἐκ τούτων αἱ 1011 ἀνεφέροντο εἰς γενικά θέματα, αἱ 517 εἰς κατασκευὴν ἔργων ἐπὶ ἡ πλησίον μνημείων, αἱ 367 εἰς καθορισμὸν ἀμοιβῆς κατόχων καὶ ὑποδεικτῶν εὐρεθέντων ἀρχαίων, αἱ 83 εἰς ἐξαγοράς καὶ ἀπαλλοτριώσεις ἀκινήτων, αἱ 56 εἰς ἀδείας ἀνασκαφῶν καὶ αἱ 18 εἰς ἀνακηρύξεις ἱστορικῶν διατηρητέων μνημείων καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων.

Τὰ ἔσοδα ἐξ ἀρχαιολογικῶν πόρων, παρὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μείωσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἔνεκα τοῦ Κυπριακοῦ, ἀνήλθον εἰς 36.290.785 δρχ. ἔναντι δραχμῶν 23.603.144 τοῦ 1963, 23.336.406 τοῦ 1962, 16.104.854 τοῦ 1961 καὶ 4.640.918 τοῦ 1958.

Ἐκ τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων καὶ Ἀπαλλοτριώσεων διετέθησαν κατὰ τὸ 1964:

- α) Δι' ἀπαλλοτριώσεις 10.217.251 δρχ.
- β) Δι' ἀποζημιώσεις μισθωτῶν ἀπαλλοτριωθέντων ἀκινήτων 83.500 δρχ.
- γ) Διὰ διαμόρφωσιν, περιφραξίν ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ συντήρησιν μνημείων 5.386.184 δρχ.
- δ) Δι' ἐνίσχυσιν φυλάξεως Μουσείων καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων 4.561.147 δρχ.
- ε) Διὰ πληρωμὴν ἀμοιβῶν εἰς κατόχους ἀρχαίων 2.217.750 δρχ.
- ς') Δι' ἀγορὰν συγγραμμάτων πρὸς πλουτισμὸν τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπηρεσιῶν 877.715 δρχ.

ζ) Δι' ἀγορὰν ἐπιπλῶν καὶ ὀργάνων 295.306 δρχ.

η) Δι' ἐκτύπωσιν ἀρχαιολογικῶν δημοσιευμάτων 907.715 δρχ.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος διετέθησαν ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ τὰ κάτωθι χρηματικὰ ποσά:

	Δρχ.
α) Διὰ κτηριακὰ ἔργα Μουσείων	326.980
β) Δι' ἀνεγέρσεις Μουσείων	1.785.000
γ) Δι' ἀνασκαφάς	1.057.000
δ) Δι' ἐργασίας ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν μνημείων	7.000.000
ε) Διὰ συντηρήσεις κήπων Μουσείων καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων	74.000
ς') Διὰ καταγραφὴν εἰκόνων νήσων Αἰγαίου ὡς καὶ δι' ἐπιστημονικὰς μελέτας	75.000

Ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων διετέθησαν κατὰ τὸ 1964:

	Δρχ.
α) Διὰ κτηριακὰ ἔργα Μουσείων	10.123.000
β) Δι' ἐπανεκθέσεις Μουσείων	10.565.000
γ) Δι' ἀναστηλώσεις καὶ συντηρήσεις ἀρχαίων	6.360.000
δ) Δι' ἀνασκαφάς	3.410.200
ε) Διὰ μελέτας τοῦ ἐκτελεστέου προγράμματος	107.985

Σημαντικὸν ἐπίτευγμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας εἰς τὸν τομέα τῆς διεθνούς προβολῆς ἔργων τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνικῆς κληρονομίας, ὑπῆρξεν ἡ ὀργάνωσις, κατὰ μέγα μέρος δι' ἐπιστημονικῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς, τῆς Βυζαντινῆς Ἐκθέσεως εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ζαπτείου ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου μέχρι 15ης Ἰουνίου. Αἱ δαπάναι τῆς Ἐκθέσεως ταύτης κατεβλήθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων καὶ μερικῶς ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, τελικῶς δὲ ἀνελήφθησαν ἐν ὄλῳ ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἦτο ἡ 9η τῆς σειρᾶς τῶν ἐκθέσεων τῶν ὀργανουμένων εἰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Εἰς αὐτὴν συνεκεντρώθησαν περὶ τὰ 750 ἔργα ἀπὸ ὄλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, πλὴν Ρωσίας καὶ Τουρκίας, ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκθεσις εἶχε τεραστίαν ἀπήχησιν εἰς τὸν παγκόσμιον τύπον καὶ ἐθεωρήθη ὡς τὸ σημαντικώτερον διεθνῶς καλλιτεχνικὸν γεγονός τοῦ ἔτους, ἐκρίθη δὲ καὶ ὡς ἡ ἀρίστη τῶν ἐκθέσεων τῆς σειρᾶς ταύτης. Ἰδιαιτέρως ἐπληνέθη καὶ ὁ ὀγκώδης εἰκονογραφημένος ἐπιστημονικὸς κατάλογος τῆς ἐκθέσεως, ἐκδοθεὶς

ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Π. εἰς τρεῖς γλώσσας καὶ εἰς 9.000 ἀντίτυπα καὶ ἐξαντληθεὶς ταχέως.

Διὰ τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τῆς ἐκθέσεως διετέθησαν πλὴν ἄλλων κρατικῶν πιστώσεων ἐκ τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων δραχμαὶ 1.735.000

Ἐκ τοῦ Γραφείου Δημοσιευμάτων τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων ἐπετεύχθη ἡ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκδοσις τῶν κάτωθι βιβλίων:

1. Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, τ. 18 (1963): Μέρος Α.

2. Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, τ. 2 τοῦ 1916 (φωτομηχανικὴ ἀνατύπωσις).

3. Ἀ. Ξυγγοπούλου, Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Νικολάου τοῦ Ὀρφανοῦ Θεσσαλονίκης.

4. Ἰ. Τριανταφυλλίδη, Στοιχεῖα φυσικοῦ φωτισμοῦ τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν.

5. N. Platon, A guide to the Archaeological Museum of Heraclion.

6. N. Platon, Führer durch das Archaeologische Museum von Heraklion.

7. Carl Blegen - M. Rawson, Τὸ ἀνάκτορο

τοῦ Νέστορος (μετάφρασις Γ. Παπαθανασοπούλου).

8. Γ. Παπαθανασοπούλου - Ἀγνῆς Σακελλαρίου, Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο: Α'. Προϊστορικὲς Συλλογές. Σύντομος Ὁδηγός.

Κατὰ τὸ ἔτος 1964 ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ἀνεγέρσεως τῶν Μουσείων Βεροίας, Βραυρῶνος, Ἐρετρίας (κατασκευὴ ἀποθηκῶν), Ἡρακλείου, Ἰθάκης, Κερκύρας, καὶ Φιλίππων. Ἐπερατώθησαν ὁμοίως αἱ ἐργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Ναυπλίου ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ παρὰ τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον οἰκοδομήματος, τοῦ ἀνήκοντος ἐπίσης εἰς τὸ συγκρότημα τῆς Δουκίσεως τῆς Πλακεντίας, πρὸς στέγασιν τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας.

Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι ἀνεγέρσεως τῶν κάτωθι Μουσείων: Ἁγίου Νικολάου, Ζακύνθου (Σολωμοῦ), Ἰωαννίνων, Ὀλυμπίας, Φλωρίνης καὶ Σκύρου. Ὅμοίως συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι ἀνεγέρσεως τῶν φυλακείων Σέσκλου καὶ Θήρας.

*